

ووردبيني كردن لهكهرتي ميري تويژينه وهيهكي پراكتيكي لهبانكي ديلمان

ماموستاي سهريه شتيار:

رهحيم جعفر محمد

نامادهكراوه له لايان

جواد رمضان محمد

بيار مهدي ابراهيم

راژان محمود قادر

ايمان عبدالعزيز حسين

Abstract

This study investigates the effectiveness of internal audits in the Kurdistan Region public sector (Dilman Bank). The resource-based theory is used to explore external and internal factors that impact internal audit effectiveness. Public service operates in an accountability environment, characterized by complex relationships among auditors, auditees, and stakeholders. Public sector audit provides important information to stakeholders, but it is not always so effective in transforming and improving management. The study examines the relationships between three external factors: top management support, organizational culture and independence of internal audits.

This research provides new insights into applying psychological theories on relationships in a public sector audit setting. It addresses practical issues affecting the recruitment and selection of staff and the design of better audit processes. It concludes that public sector audit already possesses the theoretical and practical attributes to become a proactive, collaborative, participatory activity. Thus, by expanding its role, it can be a dynamic, transformative instrument for positive change. The findings also revealed that although Kurdistan Region public organisations are legally required to have established internal audit departments, this function was lacking in a substantial number of organisations.

Key words: Internal Auditing, Public Sector, Dilman Bank

پوخته

ئەم توێژینەوێه لیکۆلینەوێه لە کاریگەری وردبینی ناوخواییهکان دەکات لە کەرتی گشتی هەریمی کوردستان (بانکی دیلمان). بێردۆزی سەرچاوه بەکار دیت بو لیکۆلینەوێه لە فاکتەرە دەرەکی و ناوخواییهکان که کاریگەری لەسەر کاریگەری پشکنینی ناوخوای ههیه. خزمەتگوزاری گشتی لە ژینگەیهکی بەرپرسیارێتیدا کار دەکات، که به پهیوهندییهکی ئالۆز له نیوان چاودێرهکان، چاودێرهکان و خاوهن پشکهکان ناسراوه. پشکنینی کەرتی گشتی زانیاری گرنگ دابین دەکات بو لایهنه پهیوهندیارهکان، بهلام ههمیشه ئەوهنده کاریگەر نییه له گۆرانکاری و باشتکردنی بهرپوهبردن. لیکۆلینەوێه که پهیوهندییهکانی نیوان سێ فاکتەری دەرەکی تاقی دەکاتەوێه: پالپشتی بهرپوهبردنی بالاً، کلتووری ریکخراوهیی و سەر بهخوای پشکنینی ناوخوای.

ئەم توێژینەوێه تیگهیشتنی نوێ دەر باره ی جیه جیکردنی بێردۆزه دەر و نییهکان دەر باره ی پهیوهندییهکان له ریکخستن پشکنینی کەرتی گشتی پیشکش دەکات. ئەو کیشانه چارەسەر دەکات که کاریگەریان ههیه لەسەر دامەزراندن و ههلبژاردنی ستاف و دیزاینی پرۆسهی پشکنینی باشتەر. ئەو دهگهیهنیت که پشکنینی کەرتی گشتی له ئیستادا تاییهتەندی تیوری و کرداری ههیه بو ئەوێه بپێته چالاکییهکی چالاک و هاوبهش و بهشداربوو. بهم شیوهیه، به فراوانکردنی رۆلهکهی، دهتوانیت نامرازیکی داینامیکی و گۆرانکاری بیت بو گۆرانکاری ئهزینی. ههروهها ئەنجامهکان ئهوهشیان ئاشکرا کرد که ههچهنده ریکخراوه گشتییهکانی هەریمی کوردستان به شیوهیهکی یاسایی پێویستیان به دامەزراندنی بهشی پشکنینی ناوخوای ههیه، بهلام ئەم ئهکرکه له ژمارهیهکی زۆر له ریکخراوهکاندا نهبووه.

وشه سەر هکییهکان: وردبینی ناوخوای، کەرتی گشتی - بانکی دیلمان